

Kılavuzluk ve Römorkaj Hizmetleri ve TTK

Prof. Dr. Didem Algantürk Light

1 Temmuz 2022

Bu tebliğ, İstanbul Barosu Deniz Hukuku Komisyonu, İstanbul Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Piri Reis Üniversitesi Deniz Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi; Türk Armatörler Birliği ve İMEAK Deniz Ticaret Odası işbirliğiyle düzenlenen,

“Yürürlüğünün 10. Yıldönümünde Türk Ticaret Kanunu’nun Deniz Ticareti Hükümlerinin Değerlendirilmesi” Sempozyumun da sunulmuştur.

Kılavuzluk: pilotaj

- Kılavuzluk müessesine ilişkin tarihsel gelişmeler oldukça eski olup, ilk yazılı hukuki metin, Digesta'da yer verilmiştir.

Kılavuzluğun uygulamada kamusal nitelikte verilen bir **deniz güvenlik hizmeti olarak kabul edildiği görülmektedir.**

Bu hizmetin sağlanması bakımından IMO (International Maritime Organisation) devletlerin gerekli kılavuzluk birimlerini organize etmeleri ve gerekli gördüğü hallerde zorunlu hale getirmelerini 1968 yılında aldığı kararlar ile gündeme getirmiştir.

Gemiye alınan kılavuzun;

yerel mevzuat icabı gemiye mecburi kılavuzluk,
alınması zaruri ise

kaptanın arzu ve ihtiyarına bırakılması halinde ise, ihtiyari kılavuzluk söz konusudur.

- Kılavuzun, alındığı geminin kaptanına;

sadece danışmanlık etmesi halinde *danışman kılavuz*,

gemiye bizzat sevk ve idare etmesi halinde ise, *sevk ve idare kılavuzu* söz konusudur.

- Danışman kılavuzlukta kılavuzun görevi, sadece kılavuzluk hizmetinin verilmesi ile ilgilidir.

Örneğin, bölgesel trafik kurallarının uyulmasını sağlamak, kıyı istasyonları ile iletişim sağlanması, dar geçişlerde gemi manevrası gibi.

Danışman kılavuz , bu hizmetleri ifa ederken kaptana emir değil, sadece tavsiye niteliğinde görevler verebilir.

Bu nedenle, kaptan seyir sırasında sorumluluktan kaçamaz.

Kaptan, bir tehlike karşısında seyir güvenliği amacıyla özellikle kılavuzun işin ehli olmadığı, ihmali veya açıkça tedbirsiz olduğu kanaatine varması halinde derhal müdahale ederek kılavuzu görevden alma yetkisine sahiptir.

- *“The China” ismi ile anılan örnek davada Amerikan Mahkemesi,*
- *kılavuzun alkollü olması ve açık ehliyetsizliği nedeniyle tehlikeyi önceden öngöremediği durumlarda kaptanın kılavuza müdahale etmesini bir yükümlülük olduğuna ve kaptanın kılavuzu görevden alabileceğine karar vermiştir,*
- *74 U.S.53, 67-68 (1868), **Healy/ Sweeney**, s.241, dpn.8; **Göknil**, , s. 327.*

- Uygulamada, mecburi sevk ve idare kılavuzluğuna nadiren rastlanmaktadır. Örneğin: Panama, Azor Denizi, Kiel Kanalı.

Türkiye’de mevzuatımız gereği İstanbul, İzmir, Giresun, Trabzon Ve Samsun Limanlarıyla İzmit Körfezinde kılavuzluk mecburi danışman kılavuzluk şeklinde sağlanmaktadır.

Türk boğazlarında ise, ihtiyari danışman kılavuzluk söz konusudur.

- İstanbul ve Çanakkale boğazlarında kılavuzluk ve römorkaj hizmetleri;
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı adına **Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü tarafından verilir.**

- Ülkemiz’de kılavuzluk hizmeti, yarı kamusal niteliktedir Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, düzenleyici kurumdur.
- Boğazlarda, Limanlarda ve Körfezlerde ve yoğun trafiğe sahip deniz alanlarında gerekli görülen yerlerde kılavuzluk hizmetlerini vermesi için kamu kuruluşları ve özel kuruluşlara yetkilendirme yapmaktadır.

- 8/1/2020 tarihli ve 31002 sayılı RG yayımlanan Kılavuzluk ve Römorkörcülük Hizmetleri Hakkında Yönetmelik aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.
- 2020 tarihli Yönetmelik, 2018 yılında yayımlanan Kılavuzluk ve Römorkörcülük Hizmetleri Yönetmeliği'nin yerini almıştır.
- Danıştay iptali :

- Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, Türk Boğazları Gemi Trafik Sistemi İşletimi konusunda yetkilendirilmiştir.

İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazı, İstanbul Limanı, Çanakkale Limanı, Gelibolu Limanı, İzmir Limanı Ve Marmara Denizi geçişleri ile mecburi demirleme, demirden kalkış ile rıhtım ve iskelelere yanaşma-kalkmayı da kapsayan kılavuzluk hizmetleri 15.6.2010 tarihi itibarıyla, Gemi Trafik Ve Kılavuzluk Daire Başkanlığı altında faaliyet göstermektedir.

Limnlar Yönetmeliği madde 14

- Çanakkale veya İstanbul Boğazından girip Marmara limanlarından birine gidecek, Marmara limanlarından ayrılıp Çanakkale veya İstanbul Boğazından çıkacak uğraklı geçiş yapan her tonajdaki **yabancı bayraklı ticaret gemileri**, Çanakkale Boğazı Ege girişi ile Marmara limanları ve İstanbul Boğazı Karadeniz girişi ile Marmara limanları arasındaki güzergâhın deniz trafiği ve kıyı güvenliği yönünden ilgili liman başkanlıklarınca zorunlu görülen kesimlerinde seyir **süresince kılavuz kaptan almak zorundadırlar. (Limnlar Yönetmeliği Madde:14)**

- Türk Boğazları bakımından ise, uluslararası hukuki statü 20 Temmuz 1936 tarihinde imzalanmış bulunan Montrö Sözleşmesi ile belirlenmekte olup, sözleşmenin m. 2/son uyarınca **Türk Boğazlarında kılavuzluk ihtiyaridir.**

- Türkiye’de mevzuat gereği alınması zorunlu kılınan kılavuzluk danışman kılavuzluk niteliğindedir.

TTK M. 1291’de, kılavuz kusuruna ilişkin uygulamaya yönelik yeni bir hükme yer verilmektedir:

“Gemi, zorunlu danışman kılavuz veya isteğe bağlı kılavuz tarafından sevk edilirken onun kusurundan ileri gelen çatmadan geminin donatanı sorumludur.

Gemi zorunlu sevk kılavuzu tarafından sevk edilirken, onun kusurundan ileri gelen çatmadan geminin donatanı sorumlu değildir.

- TTK m. 1291/1’de yer alan kaptanın danışmanı konumunda olan kılavuz, zorunlu veya isteğe bağlı kılavuzdur ve kılavuz tarafından verilen hizmet sadece danışmanlıktır, geminin sevk ve idaresi kaptandadır.
- Bu nedenle kılavuzun kusurundan geminin donatanı sorumludur.
- Ancak, vermiş olduğu ve geminin seyrine doğrudan doğruya veya kaptan aracılığı ile etkili olan bilgi ve talimatlarından donatan ile arasındaki kurulan hukuki ilişki gereğince sorumluluğu ve kılavuzu istihdam eden ve kılavuzluk hizmeti veren müessesesinin de BK m.66 veya BK m.116 gereğince sorumluluğu mevcuttur.

- **BK madde 66**

“Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.”.

BK madde 116

*“Borçlu, **borcun** ifasını veya bir **borç** ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılara kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.”*

Emsal kararlar

“RV cloutier”

St Lawrence deniz yolunda bir yük gemisi ile yelkenli tekne arasında çatma meydana gelir ve yelkenlide bulunan iki denizci hayatını kaybetmiştir.

Kılavuzun Çatma Tüzüğü'ne uymaması nedeniyle yük gemisinin kılavuzuna karşı açılan davada, Kanada Mahkemesi tüm delilleri inceleyerek kılavuzun bir gemi adamından beklenen derecedeki itinayı göstermiş olduğunu tespit etmiş ve bu nedenle kılavuza karşı açılan davayı red etmiştir,

*“ RV cloutier, 2007 QCCQ 13533”, admiraltylaw.Com/ collisions.-Htm,
26.10.2010*

- YİBK , 16.3.1955 T., 1955/26 E., 1955/4 K.,

İstanbul limanında kılavuzluk hizmeti geminin sevk ve idaresinin kılavuza bırakılması biçiminde yürütülmemektedir.

Bu nedenle olayda mecburi kılavuzluk söz konusu değildir. TTK m..1219'da mecburi kılavuzluk ihdas edilmiş olmayıp mecburi kılavuzluğun ihdas edilmesi ihtimalini göz önünde tutarak hüküm sevketmiş bulunmasına ve Galata Limanında kılavuz alarak seyreden bir geminin çatmasından donatan sorumludur

Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri (TBGTH) Sistemi

İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve Çanakkale boğazından oluşan Türk Boğazlarında seyir, can, mal ve çevre güvenliğinin azami düzeye yükseltmek amacıyla kurulan boğazlarda radar destekli, 30 Aralık 2003 Tarihinde Uygulamaya girmiştir

- Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri (TBGTH) sisteminin işletilmesi, KEGM tarafından yapılmaktadır.
- Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri (TBGTH) sistemi ile boğazlardan geçen gemilerin seyri, karadan sabit bir istasyondan 24 saat takip edilmekte ve seyir sırasında ücretsiz olarak bilgi hizmeti, seyir yardım hizmeti ve trafik düzenleme hizmeti verilmektedir.
- Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri (TBGTH) sistemi ile verilen hizmetlerin kapsamı şu şekildedir;

- **Bilgi hizmeti;** deniz trafiği bilgisi, gemilerin birbirlerine göre mevki, rota, hız bilgisi, diğer gemilerin olası hareketlerinin bilgisi, yakın bir tehlike içinde bulunulduğuna dair uyarılar, meteorolojik bilgiler, akıntı ve seyir yardımcılarının durumu hakkında bilgiler.
- **Seyir yardım hizmeti;** gemilerin zor seyir ve meteorolojik koşullar altında geçiş sırasında emniyetli seyir yapabilmeleri için pozisyon bilgilerinin aktarılması, çevresindeki diğer gemilere ilişkin bilgi verilerek, tehlike oluşturabilecek durumlara ilişkin uyarılar.
- **Trafik organizasyon hizmeti;** gemilerin seyir planını veva seyir planındaki değişiklikleri bildirmeleri üzerine İstanbul ve Çanakkale Boğazı'na giriş izni, tarih ve zamanın tespiti, boğazlara giriş yapılmadan önce gemilerin trafik organizasyonu ve Türk Boğazları Deniz Trafik Düzeni Tüzüğü uyarınca operasyonel bilgilendirme hizmetleri.

- Bu hizmetler, ya gemi kaptanı tarafından talep edildiğinde ya da sistem operatörü tarafından gerekli görüldüğünde verilmektedir.
- Hizmetin niteliği, geçiş sırasında gemilere bilgi, tavsiye, talimat ve uyarıdan ibarettir.

- Hizmetin niteliği, geçiş sırasında gemilere bilgi, tavsiye, talimat ve uyarıdan ibarettir.
- Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri (TBGTH) sistemi ile Türk Boğazlarında verilen **hizmet danışmanlıktır.**
- **Danışmanlık** : geminin sevk ve idaresi kaptanda hizmeti veren
- **Kılavuz/operatör/danışman:** geminin kaptanın danışmanı.
- Danışmanın kusurundan ileri gelen **çatmadan donatanın sorumludur.**

- Hizmetin niteliği, geçiş sırasında gemilere bilgi, tavsiye, talimat ve uyarıdan ibarettir.
- Montrö Konvansiyonu m.2/3 “ kılavuzluk ve romörkaj isteğe bağlıdır”.
- Montrö Sözleşmesi m.2 ve m. 3 uyarınca ticaret gemileri bayrağı ve yükü ne olursa olsun, gündüz ve gece boğazlardan geçiş serbestisine sahip olduğundan zararsız geçiş hakkını kullanan bir gemiye sağlık kontrolü dışında, gemi trafik sistemin vermiş olduğu talimat ve uyarıların dinlememesi nedeniyle herhangi bir müdahale yapılamaz.

- Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri (TBGTH) sisteminin vermiş olduğu ve geminin seyrine doğrudan doğruya veya kaptan aracılığı ile etkili olan bilgi, tavsiye ve talimatlardan, operatörü istihdam eden ve bu hizmeti veren KEGM genel hükümlere göre sorumluluğu doğar.
-

RÖMORKAJ

- Uygulamada çekme, bir ücret karşılığında bir kimsenin gemisini
- tutma,
- itme,
- yol verme,
- refakat ve
- kılavuzluk etme ile ilgili her türlü hizmet olup,
- çekmek, çekilmek ve römorkaj deyimleri ile ifade edilmektedir.
- ***Çakalır, Yalçın : Römorkaj Sözleşmesi, Ankara 1985 (kıs. Çakalır, Römorkaj), s. 21.***

Kanaatimizce;

- **Gerekli hareketi tek başına yapma olanağından yoksun**
- **bir araç veya eşyanın (su aracı, duba, şamandıra, yüzer iskele)**
- **TEHLİKE İÇİNDE OLMAKSIZIN VE YARDIMA İHTİYACI BULUNMADAN**
- **taraflar arasındaki sözleşme şartları uyarınca kendi dışındaki bir güçle çekilmesi veya itilmesi olarak tanımlanabilir.**

- Römorkajı sözleşmesini düzenleyen uluslararası bir konvansiyon bulunmamaktadır. Uluslararası alanda birleştirme konusundaki bu boşluk uygulamada kullanılan standard sözleşmeler tarafından doldurulmaya çalışılmaktadır.

- **Römorkör bir gemidir.**
 - Gerekli hareketi tek başına yapma olanağından yoksun bir araç veya eşyanın kendi dışındaki bir güçle çekilmesi.
 - Su aracı,
 - Duba, şamandıra, yüzer iskele,
-
- **Açık okyanus ve kıyı taşımacılığında, römorkör genellikle çekme işlevi yapar,**
 - **Liman içinde, bir geminin rıhtıma yanaşması veya ayrılması sırasında itme veya çekme faaliyetleri**
 - **Nehirlerde ise, itme faaliyetleri**

- **Limanlar Yönetmeliği Mad. 13. 31.10.2012 T., 28453 S. RG mad. 13/2**
- Yolcu gemileri dışındaki gemi ve deniz araçlarının, gros tonilatosuna göre, almak zorunda oldukları asgari römorkör sayısı ve bu römorkörlerin asgari çekme güçleri ek-5'te yer almaktadır.

Römorkaj& Çatma

- Geminin yedekte çekildiği esnada çatmanın meydana gelmesi halinde kusurlu geminin tespiti, çatmadan doğan sorumlulukta önem arz eder.
- TTK ve 1919 tarihli Brüksel Konvansiyonu'nda römorkaj sırasında **çatmanın meydana gelmesini öngören özel bir hüküm bulunmamaktadır.**
- **Çatma hükümlerinin uygulanması ise,** gemilerden birinin diğerinin hizmetinde bulunmaması bir başka ifade ile, **iki geminin birbirinden bağımsız olmasına bağlıdır.**

- Bir römorkaj sözleşmesinin ifası sırasında, çeken ile çekilen gemi arasında meydana gelen çarpışmada doğan zararın tazmini römorkaj sözleşmesi hükümlerine göre çözülür.
- Çünkü bu gemiler arasında bir hizmet ilişkisi vardır ve çeken gemi, römorkaj sözleşmesi gereğince çekme hizmetini ifa eden taraftır.
- Çeken gemi/römorkör sözleşmenin ifası sırasında çarpışmaya sebebiyet vermiş ise, sözleşme hükümlerini gereği gibi ifa edememiştir

Römorkaj/çekme/ kurtarma

- **Bir geminin, diğer gemiyi kurtarma hizmeti olarak çekmesi sırasında da,** çeken gemi ile kurtarılan gemi arasında hizmet ilişkisi söz konusudur. Dolayısıyla bu iki geminin çarpışması halinde doğan zararın tazmini taraflar arasındaki kurtarma sözleşmesinin hükümlerine göre çözümlenir.
- Y. 11. HD. 13.12.1979, E.,5242 , K5694 ,
- TD. 20.4.1943, E.42/1667, K.800
- çatmadaki kusur oranında kurtarma ücretinden indirim .

- 1989 Kurtarma Konvansiyonu mad. 18
- TTK mad1311–
- Kurtaran, kurtarma faaliyetini kendi kusuruyla zorunlu kılmış veya daha da güçleştirmiş yahut hileli davranış sayılan ya da dürüstlüğe sığmayan diğer hareketlerde bulunmuş ise, kurtarma ücretinden tamamen veya kısmen mahrum bırakılabilir

- Römorkaj sırasında, çeken ve çekilen geminin bir bütün olduğu kabul edilerek, bunlardan birinin kusuru diğer geminin de kusuru olduğu kabul edilir. Meğer ki, çekilen geminin bağımsız bir kusurlu hareketi çatmaya sebebiyet versin.
- Çekilen gemi veya römorkörün kusuru nedeniyle bunlardan bir tanesinin - başka bir gemi ile çarpışmasına sebebiyet verilmesi halinde, hükmi çatmanın varlığı kabul edilir.
- Zira, burada çekilen gemi veya römorkör ya kusur ile veya çatma kurallarına ya da çekme kurallarına aykırı bir hareketi nedeni ile diğer bir gemiye yahut gemide bulunan can veya mallara çatma olmaksızın zarar vermiş ise burada çatma hükümleri uygulanır. Römorkör ile çekilen gemi arasındaki hukuki ilişki ise, römorkaj sözleşmesi hükümlerine tabidir.

- “he Niobe” ismi ile anılan örnek davada, İngiliz Mahkemesi çekilen geminin doğrudan çarpışmaya dahil olmamasına rağmen, çeken geminin diğer bir gemiyle çarpışması sonucunda doğan zarardan sorumlu olduğuna karar vermiştir, (1888) PD 55, Baughen

- **Diğer bir geminin römorköre veya çekilen gemiye çarpması halinde de, yine çatmanın varlığı kabul edilir ve çarpışan gemiler arasında çatma hükümleri uygulanır.**
- **Bir römorkörün çektiği gemiler** arasındaki bir çarpışmada ise, bu her ikisinin birbirinden bağımsız olarak römorkör ile anlaşma yapmış olmaları halinde bunların bir bütün olarak kabul edilmesi mümkün değildir ve bu gemiler arasındaki çarpışmada çatma hükümleri uygulanır. Ancak çekilen gemiler, aralarında anlaşarak kendilerini bir römorköre çektiriyorlarsa ve römorkör ile çarpışmışlar ise, sözleşme hükümleri uygulanır.
-

- **Römorkaj kusuru, üç şekilde ortaya çıkar :**

a) römorkörün denize elverişsizliği;

örneğin, römorkörün yaşı, bakım yetersizliği, çekme veya hizmeti verebilecek yeterli güce sahip olmaması, yetersiz balastlama, fazla yükleme veya römork ve barge arasındaki uygunsuz birliktelik römorkörün denize elverişsizliğine sebebiyet verebilir

b) *römorkör kaptanı kullanacağı çekme halatının uzunluğunu, hacim, ağırlık, büyüklüğünü, rüzgar, dalga, gel git ve akıntıyı da nazara alarak hesap etmesi gereklidir. **çekme halatının uygunsuz olması**; çekme halatının kısa olması veya çok uzun olması*

Kısa halatın dalga ve rüzgârın kontrolünü zorlaştırırken

uzun halat genellikle römorkörün kontrolü kaybetmesine sebep olur

c) **römorkör kaptanının karşılaştığı koşullar karşısındaki deneyimsizliği ve hazırlıksızlığı.**

Römorkaj ve kurtarma

- Kurtarma, çek /cer yardımı ile olabilir veya
- Römorkaj, kurtarma faaliyetine dönüşebilir.
- Römorkaj sözleşmesinin ifası sırasında ortaya çıkan her tehlike kurtarma faaliyetine dönüşmez.

- Kurtarma hizmeti mi ?
- Römorkaj hizmeti mi ?
- Aradaki sınırın belirlenmesi
- Sıradan bir kopma ayrılma, hizmetin ifasının sağlanması bakımından önem arz eder.
- 1989 Konvansiyonu, TTK mad. 1304 kriterleri : kurtarma hizmeti ve ücret ve özel tazminattan doğan sorumluluk

Hakem veya hakimin karar verirken

1. Tehlike
2. Tehlike karşısında römorkaj sözleşmesinin ifası sırasında verilen hizmetlerin niteliği- arasındaki ilişki
3. Verilen hizmetin ispatı (yapılan gider ve masrafların cer sözleşmesinde kararlaştırılan miktar aşması- sözleşmenin ifasının imkansız hale gelmesi – bu aşamada faaliyetlerin niteliğinin değişmiş olduğuna kanaat getirilmesi.)

- Göze alınan tehlike
- römorkaj faaliyeti
- ücret

• arasında dengenin bozulmuş olması

- (The Glaisdale (1945)- 78 LL.L Rep. 477 , 478.

RÖMORKAJ

- Hizmet – itme çekme- geminin sevkinin hızlandırılması
- ücret: belirli bir tarife
- Sözleşmenin ifası ve gereği gibi yerine getirilmiş olması
- Römorkaj ücreti, akdi ilişki.

KURTARMA

- Hizmet, römorkör tarafından gemi veya tehlikeden korumak deniz kirliliğini önlemek veya azaltmak amacıyla yapılan faaliyettir.
- Kurtarma ücreti. önceden kararlaştırılabilir veya halin icabına göre takdir edilir
- başarı unsuru şart –
- gönüllülük
- Kurtarma ücreti- gemi alacağı

- **1989 Kurtarma Konvansiyonu mad 17**
- **“Mevcut Sözleşmeler Çerçevesinde Verilen Hizmetler”**
- *Verilen hizmetler, makul bir şekilde tehlikenin ortaya çıkmasından önce akdedilen bir sözleşmenin ifası olarak sayılabileceği kapsamı aşmadığı sürece bu konvansiyon hükümlerine göre herhangi bir ödeme gerekmez*

TTK mad. 1298/2 -c

Tehlike doğmadan önce kurulmuş bir sözleşmenin ifası amacıyla yapılan veya yapılması gereken hizmetler kurtarma faaliyetine girmez.

- **Römorkaj sözleşmesinin yapılmasından sonra** değişen koşullar – TEHLİKE
- Sözleşmenin ifasının imkansız hale getirmesi ve sözleşme koşullarını aşması
- Geminin ve yükünün tehlike içinde bulunması
- Sınırların aşılarak gemi veya yükün kurtarılması –başarı şartının gerçekleşmesi
- Römorkaj ücreti aşan kısım için kurtarma ücreti.
- Kurtarma ücreti 1989 Konvansiyonu TTK mad. 1304

“The Homewood”, (1928) 31 Ll.L Rep. 336

“The Texacco Southampton” (1983) 1 Lloyd’ Rep. 94

- Römorkaj sözleşmesi tahtında hizmet veren römorkün faaliyetlerinin kurtarma olarak kabul edilebilebilmesi için :
- *a. taraflarca daha önce düşünölemeyen ETKENLER nedeni ile çekmenin tehlikeye düşmüş olması.*
- *b. doğan risk karşısında, römorkör tarafından yapılan bu hizmetlerin sözleşme kapsamında makul olarak yapıldığının kabul edilmesinin mümkün olmaması.*

- Netice:
- Çekilen geminin emniyet altına alınmış/kurtarılmış
- *cer sözleşmesinin* ifasını aşması –
- derecesi fevkalade hizmet niteliğine dönüşmüş olmalıdır.

- **BIMCO:**

- ✓TOWCON (International Ocean Towage Agreement Lump Sum)

- ✓TOWHIRE 1985/2008 -International Ocean Towage Agreement Daily Hire- açık deniz römorkaj sözleşmesi günlük kira

- ✓İngiltere’de rıhtım ve liman için kullanılan ilk defa 1934 yılında İngiliz Römorkör Maliki Birliği tarafından hazırlanarak zaman zaman revize edilen **İngiliz Standard Çekme Kurallar (UKSTC)** (United Kingdom Standard Towage Conditions 1986, 25 Mayıs 2018 tarihinden itibaren uygulamaya girmiştir.

- ✓TOWHIRE : KGEM : **TURKS 2015**

- ✓Taraflar, bu sözleşmelerden yararlanarak kendi sözleşmelerini yapma imkanına da sahiptir.

U.K. STANDARD CONDITIONS FOR TOWAGE AND OTHER SERVICES (Revised 1986)

- Uygulamada rıhtım ve liman için en çok kullanılan römorkaj sözleşmeleridir :
- İlk defa 1934 yılında **İngiliz Römorkör Malikleri Birliği tarafından hazırlanan**

İngiliz Standard Çekme Kurallar (UKSTC) - United Kingdom Standard Towage Conditions- revised 1986,:

Römorkör lehine çok sayıda “sorumsuzluk” klozlarını içerir:

Madde : 3 Çekme sırasında, römorkör veya hizmet botunun kaptanı ve mürettebatı, çekilen tarafın hizmetinde ve kontrolündedir. Bu nedenle, çekilen, kendileri tarafından yapılan her eylem veya ihmalden sorumludur.

Römorkördeki gemi adamlarının. çektiren tarafın adamları olarak kabul edilmektedir.

Madde: 4 Sorumsuzluk kaydı.

a)Römorkör malikinin ve adamlarının römorköre, çekilen gemiye veya üçüncü şahıslara verilen zararlardan sorumlu olmadığı ve bu sorumluluğun çekilen gemiye ait olduğuna ilişkin bir kayıt.

Avustralya Mahkemesi, *The Koumala* [2007], davasında bu tür sorumsuzluk kayıtlarının geçerli olmadığına, genel hükümlere göre kusur oranında sorumluluğun tespit edileceğine dolayısıyla kusurun ağırlığına göre sorumluluğun doğacağına karar verilmiştir.

(THE KOUMALA [2007] QCA 429, The KPNSL Berhad v. Dalrymple Marine Services Pty. Ltd. and Others [2007] QSC (Helman J., 19 April 2007))

- *Römorkaj sözleşmelerine
sorumsluluk kaydı konulabilir mi?*

BK mad. 115/116

Türk Hukukunda BK madde 115 / BK madde 116 ağır kusurdan sorumsuzluk ve mesleki uzmanlık ve imtiyazlı bir görevin ifası sırasında hafif kusurdan dahi sorumsuzluk kaydının kesin hükümsüzdür.

BK madde : 115

Sorumsuzluk Anlaşması

- **Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.**
- *Borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.*
- **Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.**

BK mad. 116

Yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk

- Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.

Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir.

Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

- **İmtiyazlı sanat & meslek icrası :**

Borçlunun artık kendi davranışı ne de yardımcı kişinin davranışlarından doğan zararlardan sorumluluğun bertaraf edilmesi mümkün değildir.

Ağır kusur, hafif kusur : kesin hükümsüzdür.

- **Römorkör sahibinin ve römork kaptanın LLMC 1976 uyarınca ayrı ayrı veya birlikte sorumluluğunu sınırlama hakkı bulunmaktadır.**

- **LLMC 1976**

1.Gemide veya geminin işletilmesi yahut kurtarma yardım faaliyetleri ile doğrudan ilgili olarak gerçekleşen

ölüm, yaralanma ve

her türlü eşya ziya ve hasarı ve diğer bütün zararlardan doğan alacaklardır.

Geminin işletilmesi kavramına: geminin sevk ve idaresi değil, **yürütülmesi yönetilme için gereken her türlü faaliyet girmektedir.** (Liman güvenliği, liman seçimi, limanın uygunluğu, RÖMORKAJ DAHİL)

Römorkaj sözleşmesi yapılmış ANCAK römorkör sahibinin sözleşmeyi ifa etmemesi halinde sorumluluk sınırlanamayacaktır.

Sorumsuzluk kayıtları yerine taraflar arasında sorumluluğun sınırlandırılması mümkün müdür?

Bir başka ifade taraflar römorkaj sözleşmesin sorumluluğun belirli limit ile örneğin en fazla çekilen geminin uğradığı ziya ve hasar için toplamda 10.000 USD sınırlandırılması kararlaştırılabilir mi ?

-

Römorkör sahibinin ve römork kaptanının LLMC 1976 uyarınca ayrı ayrı veya birlikte sorumluluğunu sınırlama hakkı bulunmaktadır.

Ancak, özellikle römorkör sahibi bakımından sözleşmeye LLMC 1976 uyarınca sorumluluk sınırlarının altında bir sınırlama mümkün müdür ?

Konvansiyon uyarınca, Sorumluluk sınırı altında mümkün olmadığı kanaatindeyiz.

Yargıtay
11. Hukuk Dairesi

Esas No:2016/9182
Karar No:2018/4868
K. Tarihi:

Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamı uyarınca davacıya ait ... KA isimli geminin ... römorkörünün yedeklemesinde ... Boğazına giriş yaptığı, eskortluk hizmeti için temin edilen davalı kuruma ait Söndüren4 isimli römorkörün yetersiz kalması üzerine yine davalıya ait olan Kurtarma4 isimli römorkörün devreye girdiği, davacı tarafından iddia edilen gemideki zararların Kurtarma4 römorkörünün gemiye halat ile bağlanması esnasında meydana geldiği, Birleşik Krallık yedekleme ve diğer hizmetler için standart koşullar tip sözleşmesi gereğince römorkaj ameliyesinin gerçekleşmesi sırasında oluşacak hasarlar için sorumsuzluk kaydı bulunsa da BK'nın 115/1-3. maddesine göre bu maddenin hükümsüz olduğu, römorkör pilotunun ağır kusuru sonucu davacıya ait gemiye verilen hasardan davalı kurumun sorumlu olduğu, kopan 2 adet düz uçlu döner baba ve 2 adet sabit baba maliyetinin 4.248 USD, döner ve sabit baba işçilik maliyetinin ise 7.000 USD olduğu buna göre toplam zarar maliyetinin 11.248 USD bulunduğu, eskortluk hizmetinin gerçekleştiği, bu nedenle eskort ücreti iadesinin talep edilemeyeceği, geminin zaten başkaca onarımlar için tersaneye gireceği dosyaya yansıdığından tersane giriş çıkış ücretleri kalemlerinin de reddi gerektiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

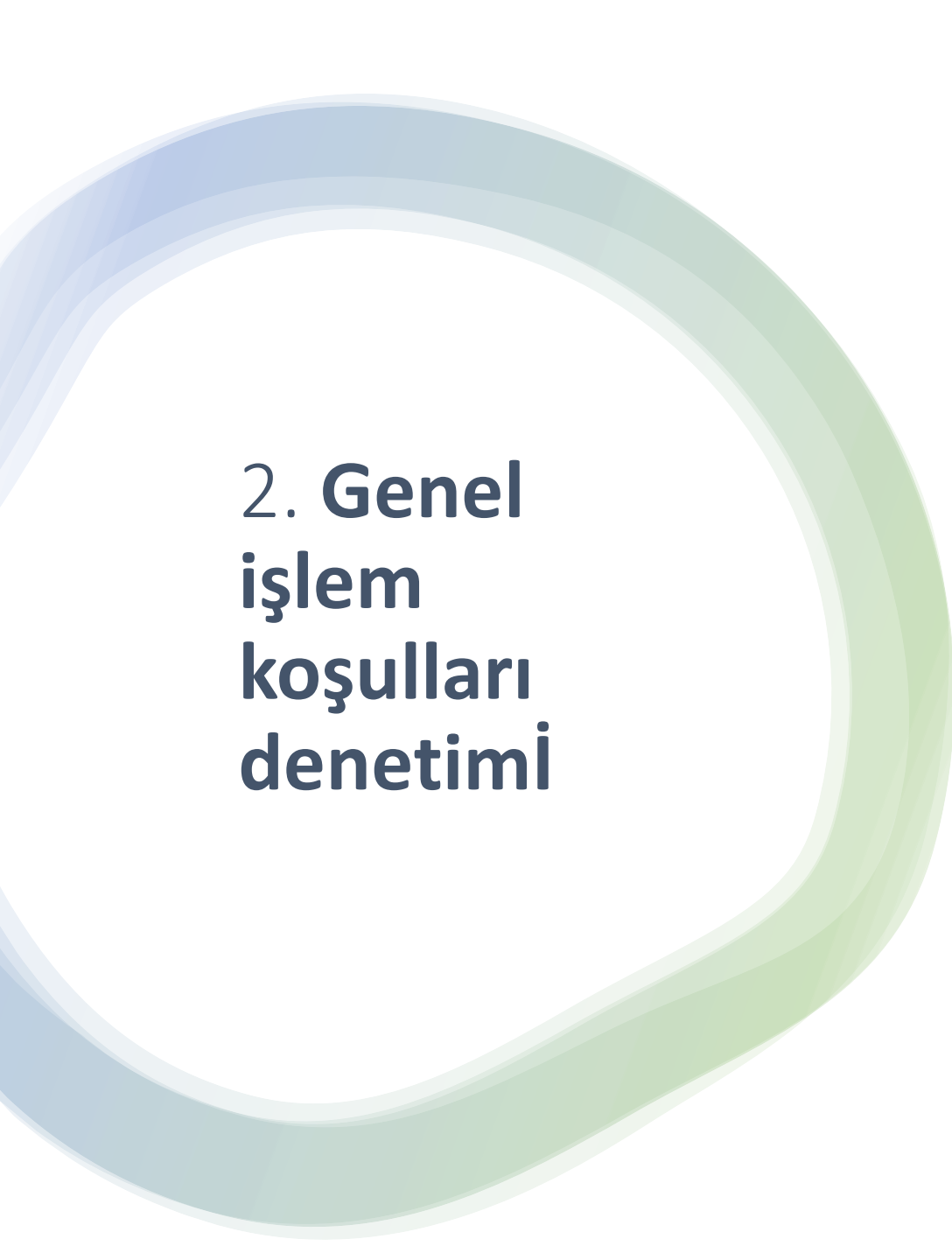
•

Dava, davacıya ait geminin ... Boğazından geçişi sırasında davalı kuruma ait römorkör tarafından verilen römorkaj hizmeti sırasında gemide meydana geldiği ileri sürülen hasarın giderilmesi için yapılan harcamaların tazmini istemine ilişkindir. Mahkemece, taraflar arasındaki römorkaj sözleşmesi hukuki niteliği itibariyle navlun sözleşmesi olarak değerlendirilmiş ve yukarıda özetlenen gerekçe ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Ancak, mahkemece hükme esas alınan ve emsal gösterilen Dairemiz kararında, çekilen konumunda olan geminin kendi gemi adamlarının idare ve zilyetliği altında olmadığı gibi kendi başına hareket kabiliyetinin de bulunmadığı belirtildikten sonra somut olaya uygun olarak kendisine ait hareket kabiliyeti ve mürettebatı olmayan bir geminin römorkör ile çekilmesi ilişkisinin navlun sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerektiği isabetle vurgulanmıştır. **Oysa, dava konusu uyuşmazlıkta ... IMO numaralı M/T ... KA isimli geminin ... Boğazı geçişinde almış olduğu eskortluk hizmeti sırasında hareket kabiliyetinin olmadığına dair dosyaya yansıyan bir bilgi bulunmadığından belirtilen Dairemiz ilamı somut olaya emsal teşkil etmemektedir. Bu nedenle, somut olayda taraflar arasındaki ilişkinin bir işgörme ilişkisi olarak belirlenerek 6098 sayılı TBK 502/2 maddesi uyarınca niteliklerine uygun düştükleri ölçüde vekaletle ilişkin hükümlerin işbu sözleşme ilişkisi için de uygulanması gerekmektedir. O halde, mahkemece taraflar arasındaki ilişkiye vekalet sözleşmesi hükümleri göz önüne alınarak, 6098 sayılı TBK 115-116 maddeleri de değerlendirilmek suretiyle taraflar arasındaki sorumluluk ve sorumsuzluk anlaşmalarının bu bağlamda irdelenmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile hüküm kurulması doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir.**

•

• SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davalı yararına BOZULMASINA, ödediği peşin temyiz harcının isteği halinde temyiz edene iadesine, 27/06/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi

•

2. Genel işlem koşulları denetimi

Sözleşme şartları, “Genel İşlem koşullarının denetimine tabidir .

TBK’nun 20. maddesi uyarınca, bir sözleşmeyi düzenleyen, ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanılmak amacıyla, önceden tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunuyorsa, bu sözleşmenin hükümleri genel işlem koşuluna tabi olup,

TBK’nun 23. maddesi uyarınca “*Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, karşı taraf lehine yorumlanır.*

- Yine Kanunun 20. maddesinin son fıkrasında “**Genel işlem koşullarıyla ilgili hükümlerin, sundukları hizmetleri kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi ve kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de, niteliklerine bakılmaksızın uygulanacağı**” hükme bağlanmıştır.
- Bu madde hükmü ile, **tacir sayılan bu kurum ve kuruluşlara kamu iktisadi teşebbüsleri** ve bunlara ait müesseseler ile özel hukuk hükümleri uyarınca yönetilen veya ticari biçimde idare edilen bu madde kapsamındadır.
- **Dolayısıyla tip sözleşmelerde, mutlak surette genel işlem koşullarının emredici düzenlemesine bağlı tutulabilir.**

- **Ancak** bu tip sözleşmeler bakımından tacirler hakkında genel işlem koşullarının uygulanıp uygulanmayacağı, TTK m.55/1-f hükmü gereği dürüstlük kuralına aykırı genel işlem koşullarının kullanılarak, haksız rekabetin ortaya çıktığı durumlar ile değerlendirilmesi gereklidir.
- **TTK, haksız rekabete teşkil edebilecek işlem şartlarını mad. 55/1-f bendi altına almaktadır.**

Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak.

Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine;

- 1. Doğrudan veya yorum yoluyla **uygulanacak kanuni düzenlemeden önemli ölçüde ayrılan, veya**
- 2. Sözleşmenin **niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.**

3. Aydınlatma yükümlülüğü

- Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması gereklidir.

Borç ilişkisinin içerdiği yükümlülük-

Sözleşme şartlarının müzakare edilmesi, bu müzakerenin yapıldığının yazılı olarak ispat edilmesi :

Dürüstlük Kuralı

BK mad. 112

Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

Aydınlatma yükümlülüğünün kaynağı dürüstlük kuralıdır.

Bir başkasının güvendiği bir durumu yaratan kişinin, aydınlatması gereken hususa ilişkin olumsuzluğun bulunmadığı yönündeki açıklamama şeklinde ortaya çıkabilecek olumsuz bir davranış olarak da belirebilir.

“Ekli sözleşme koşulları taraflar arasında tek tek müzakare edilerek, karşılıklı değerlendirilerek, aydınlatılma yükümlülüğü yerine getirilmek suretiyle imzalanmıştır.”

•

4. Vekalet sözleşmelerine ilişkin hükümleri

- Römorkaj hizmet sözleşmesi, hukuki niteliği itibarıyla BK mad 502 vekalet sözleşmelerine ilişkin hükümlerine tabidir.
- Tarafların hak ve yükümlülüklerinin vekalet sözleşmeleri uygulanacaktır.
- *Şahsen ifa, sadakat ve özen gösterme*
 - a. Genel olarak
- Vekil, vekâlet borcunu bizzat ifa etmekle yükümlüdür. Ancak vekile yetki verildiği veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vekil, işi başkasına yaptırabilir.
- Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.
- Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.

•

özen : TBK mad. 506/

sadakat : TBK mad. 506/2

şahsen ifa : TBK mad. 506 /1

“taşeronluk sözleşmesinde açık rıza “ gerekli midir ?

işi başkasına yaptırılmasında

açık veya zımnen rıza

işin ifasının bunu zorunlu kılması

bu yönde bir teamül olması

Zamamanaşımı süresi kısaltılabilir mi ?

Örneğin:

Talep sebebinin doğduğu tarihten itibaren bir yıllık süre süre içinde dava edilebilir.

Vekalet sözleşmesinden doğan davalar hakkında zamanaşımı süresi beş yıllık zamanaşımına tabidir.

BK madde: 148

“Bu ayırimda belirlenen zamanaşımı süreleri, sözleşmeyle değiştirilemez”.

Tüketici lehine uzatılabilir .

Azaltılması ise, açık bir hüküm yok.

HGK, 17.12.1962 E.T/14, K.35 zamanaşımı ve hak düşürücü süreleri kısaltmasının bağlayıcı mahiyeti olmadığı ve geçerli olmadığı görüşündedir.

-----**-----

❖ TEŞEKKÜRLER

Prof. Dr Didem Algantürk Light, İstanbul 2022

